

Зміст

ПЕРЕДМОВА	10
Розділ 1 ПРОДАЖІ ТА ЖИТТЯ	12
КОНТАКТ ІЗ ПОТОЙБІЧНИМ, СОКИРА ТА 1700 \$ ЗА 30 ХВИЛИН	12
ВІДЛИВИ ТА ПРИПЛИВИ	19
КОЛИ ВАМ ЗІПСУВАЛИ СВЯТО	22
ЧОМУ ТАК СТРАШНО ЖИТИ В ДОСТАТКУ?	24
ЩОБ НЕ ПРОВЕСТИ ВСЕ ЖИТТЯ БІЛЯ ТУАЛЕТУ	28
П'ЯТЬ СПОСОБІВ ПРОДАВАТИ БЕЗ ЗНИЖОК	30
ОФІЦІЙНЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ	31
ПРИПИНІТЬ, ЦЕ ТОЧНО НЕ ВАШЕ!	33
ФАТАЛЬНА ПОМИЛКА ПОЧАТКІВЦІВ І ЯК ЇЇ ВИПРАВИТИ	34
Я — НЕВДАХА	36
ЯК ПРАВИЛЬНО РОЗДЯГАТИСЯ ПЕРЕД МУЖЧИНОЮ?	38
НЕМОЖЛИВОГО НЕ ІСНУЄ?	39
Розділ 2. РЯТІВНИЙ РЕМОНТІ СІМЕЙНІ СКАРБИ	42
ЯК ОЧИСТИТИ Й ОЗДОРОВИТИ СВІЙ ДІМ	43
КРАСУНЧИК-ОДНОКУРСНИК, ГРАФСЬКЕ ПОЛЮВАННЯ ТА РОГИ НА СМІТНИКУ	46
ВЕРБЛЮДИ, СЛОНИ, ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА МОТИВАЦІЯ	48
ЦЕГЛА ТА ВИСОКООПЛАЧУВАНІ СТУКАЧІ	52
КНИГА БРАТСТВА ТВЕРЕЗОСТІ ДІВЧАТ.....	55
ОБРІЗАНІ ХАТИ БІЛОРУСІ.....	57
МАНДРІВНІ ЦЕРКВИ ТА БІДНА-БАГАТА ПОПІВНА	58
ТВОРЧІ ПОШУКИ ТА РОМАН ІЗ БУДІВЕЛЬНИКОМ.....	59

ЯК ЗМІНИВСЯ Б СВІТ, ЯКБИ ВІН ТОДІ ВПАВ	62
ПІДКУПЛЕНИЙ ПИСАР, РЯТІВНЕ ФОТО ТА 60 РОКІВ РАЗОМ	66
НЕЗНАЙОМКА, ЩО МЕНЕ ВИРОСТИЛА	68
ЗНАЙДІТЬ ЦІ П'ЯТЬ ХВИЛИН.....	69

Розділ 3. ЧОМУ КРЕАТИВ —

ЗЛО І ЯКА РЕКЛАМА НЕ СПРАЦЮЄ?	70
КРЕАТИВ І ВТРАЧЕНЕ КОХАННЯ	70
ВАУ-ЕФЕКТ ТА КРАХ РЕПУТАЦІЇ	71
НЕДОРЕЧНИЙ КРЕАТИВ ОПИСУ (ШАПКИ) ПРОФІЛЮ В INSTA- GRAM	71
АНТИЧНИЙ КРЕАТИВ І РЕКЛАМА, ЯКА ПРАЦЮЄ	74
«ПАСПОРТ РАМЗЕСА».....	76
ДИВНА ПОРАДА ДОКТОРА СПОКА	77
ЩО РОБИТИ З КРЕАТИВОМ У БІЗНЕСІ ТА ЖИТТІ?.....	77

Розділ 4. ЯК СТАТИ МИТЦЕМ, ЯК З ЦИМ ЖИТИ ☺

ТА ПРОДАВАТИ МИСТЕЦТВО В УКРАЇНІ.	79
ІСТОРІЇ ЄВГЕНА ЛАВРЕНЧУКА	79
ІСТОРІЯ ПЕРША: Як хуліган зі Львова отримав світове визнання	79
ІСТОРІЯ ДРУГА: Як митцю промувати свої проєкти та пережити втрату роботи, травлю, розрив стосунків, зраду чи розлучення	83
ІСТОРІЯ ТРЕТЯ: Італійська в'язниця, мафія, заступництво Папи Римського, чотири звільнення та мітинги у всій Європі	86
ЯК ОТРИМАТИ РОБОТУ, КОЛИ 1000 ЛЮДЕЙ НА МІСЦЕ	98
«ПРОДАВАТИ НЕ ВМІЮ І ВЧИТИСЯ НЕ БУДУ»	101
ПРОДАЖІ ЧЕРЕЗ «НЕ МОЖУ», НОВІ ЦІНИ ТА СЛЬОЗИ В ZOOM	102

Розділ 5. ЯК МОНА ЛІЗА СТАЛА НАЙДОРОЖЧОЮ КАРТИНОЮ СВІТУ ТА СЕНСАЦІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОЛЕГА ВАСЮКОВА	106
ЧАСТИНА ПЕРША:	
КРАЩИЙ ПІАР — СКАНДАЛ	106
ЧАСТИНА ДРУГА:	
ХТО Ж НАСПРАВДІ ЖІНКА НА ПОРТРЕТІ? ДОСЛІДЖЕННЯ МОГО БАТЬКА ОЛЕГА ВАСЮКОВА	110
Розділ 6. БІЗНЕС ПО-ТУРЕЦЬКИ: ЯК ПРОДАВАТИ БАГАТО, ДОРОГО, БЕЗКОМПРОМІСНО.....	117
СТРАХ БОЖИЙ, СЕКС ТА ГРОШІ — РЕГУЛЯРНО	117
«КОЖНИЙ, ХТО ОБРАЗИТЬ КІШКУ, ПОТРАПИТЬ ДО ПЕКЛА» .	120
Я КЛАСНА, КРУТА ЧИ ПРОСТО ХОРОША, ЯКЩО... ..	122
КОХАННЯ, ГРОШІ ТА ТРУНА, НАПОВНЕНА МЕДОМ	123
Розділ 7. ЖИТТЯ, СМЕРТЬ, ГАСТРОЖАХИ ТА ДЕКОЛУМБІЗАЦІЯ МЕКСИКИ	127
ДОРОГА ДО МРІЇ ТА КАРАНТИН ПО-МЕКСИКАНСЬКИ	127
ЗРУЙНОВАНІ СТЕРЕОТИПИ	129
ВИКРАДЕННЯ ЛЮДЕЙ	129
КОМАХИ ТА М'ЯСО СОБАК: ЩО ЇЛИ У НИХ І В НАС ДО ВІДКРИТТЯ АМЕРИКИ?	130
ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД КОКА-КОЛИ В ЕПІЦЕНТРІ НАРКОТРАФІКА	131
ФЕМІНІЗМ ПО-МЕКСИКАНСЬКИ	132
ВЕСЕЛІ МЕРЦІ З ЧОРНОБРИВЦЯМИ ТА АКЦІЙНІ МІСЦЯ НА ЦВИНТАРІ	133
ДЕКОЛУМБІЗАЦІЯ ТА ПОШУК ІНДІАНСЬКОЇ ДУШІ	134
ЯК 600 ІСПАНЦІВ ПІДКОРИЛИ 15-МІЛЬЙОННУ ІМПЕРІЮ АЦТЕКІВ?	135
БІЗНЕС-ПЛАН ДЛЯ ТАЄМНИЦЬ	136

Розділ 8. ЯК ОТРИМАТИ ТЕ, ЩО ВАМ ТРЕБА	138
«Я НЕ ЗМОГЛА»	138
«МЕНІ БУЛО НЕЗРУЧНО»	141
«ДОВЕДІТЬ, ЩО ВИ ВАРТІ ЦІЄЇ З/П».....	143
НАПИСАЛА В ДИРЕКТ І ОТРИМАЛА 200 ТИСЯЧ.....	143
ЯК Я СТАЛА ЗІРКОЮ ЗМІ ЧЕРЕЗ ЛІЖКО	144
ЗНАЙДІТЬ СВОЮ «ЛЮДИНУ РОКУ»	145
Розділ 9. ЯК ГАРАНТОВАНО ВТРАТИТИ ПОВАГУ, ДРУЖБУ ТА РЕПУТАЦІЮ	147
ІНТЕЛЕКТУАЛ І 50 ЄВРО.....	147
ПРОФЕСОРКА МЕДИЦИНИ, ПЕРСТЕНЬ І НЕЗРЯЧИЙ МАСАЖИСТ	148
РОДИНА МАРКЕТОЛОГІВ ТА ОБДУРЕНИЙ РІЕЛТОР	149
Розділ 10 ІСТОРІЇ НАТАЛІЇ СПІЖЕНКО	151
ЧАСТИНА ПЕРША:	
ПЕРЕДЧАСНИЙ ЗАПОВІТ, СЕКС, ТРАКТОРИ ТА ЛІНІЙНИЙ ПРИСКОРЮВАЧ	151
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА	155
Розділ 11 НЕВІДОМІ ІСТОРІЇ ВІДОМИХ І ДУЖЕ ВІДОМИХ ЛЮДЕЙ	160
ЯК ВОШІ ТА ЛЬВІВ'ЯНИН ВРЯТУВАЛИ ЛЮДСТВО ВІД ТИФУ	160
ГОЛЛІВУДСЬКА АКТОРКА, ЯКА ПРИДУМАЛА GPS ТА WI-FI ...	162
ЖАЛЮГІДНА ФАНТАЗІЯ, НАШЕ СВІТЛЕ ЕЛЬФІЙСЬКЕ МИНУЛЕ ТА МОЯ СТУДЕНТСЬКА ГАНЬБА	164
ЯК ФРАНЦУЗЬКА КОРОЛЕВА РОЗВОДИЛА ВОЛОХАТИХ ЛЮДЕЙ, АБО СПРАВЖНЯ ІСТОРІЯ ГЕРОЇВ КАЗКИ ПРО КРАСУНЮ ТА ЧУДОВИСЬКО.....	168
КОЛИ ДОМАШНІЙ УЛЮБЛЕНЕЦЬ — КАМІНЬ	170
ПРО ВИХІД З МАТРИЦІ ТА КОХАННЯ НА ПЛОТУ ☺	171

ЯК АРХЕОЛОГ ЕВАНС НАДУРИВ ВЕСЬ СВІТ І ЗАБЕЗПЕЧИВ ЗАРОБІТОК ЦІЛІЙ КРАЇНИ НА 100 РОКІВ НАПЕРЕД	172
ПОМОЛИМОСЬ ГЕРМЕСУ — БОГУ ТОРГІВЛІ, МИТНИКІВ ТА ЗЛОДІЇВ	174
Розділ 12 ІСТОРІЇ ВЛАДИ АЛЕКСАНДРОВОЇ	176
ЧАСТИНА ПЕРША:	
ТОП-5 НЕВДАЛИХ ПОБАЧЕНЬ І ЩО РОБИТИ, КОЛИ ВСЕ НАВПАКИ?	176
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА	184
Розділ 13 ІСТОРІЇ ТЕТЯНИ ПИЛИПЕЦЬ	189
ЧАСТИНА ПЕРША:	
П'ЯТЬ СПОСОБІВ НАВЧИТИ ДИТИНУ ПОЛЮБИТИ ЧИТАННЯ	189
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА	193
Розділ 14 ІСТОРІЇ ДЗВІНИ КОВАЛЬЧУК	195
ЧАСТИНА ПЕРША:	
«СПОРТИВНА ВІЗА», ТРАКТОРИСТИ ТА НЕВІДОМЕ СЛОВО «ТАРГЕТ»	195
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА	199
Розділ 15 РОЗДУМИ ХРИСТИНИ КІШИК	206
ЧАСТИНА ПЕРША:	
ЯК МОЖНА ВИСТАВЛЯТИ ФОТО В КУПАЛЬНИКУ?.....	206
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА	207
Розділ 16 ЯК ПРОСИТИ ПРО ДОПОМОГУ, ЩОБ ЇЇ НАДАЛИ?	209
Розділ 17 ІСТОРІЇ МОЇХ ДРУЗІВ — ЖУРНАЛІСТІВ.....	213
ІСТОРІЯ НАТАЛІ БАЛЮК	

МОЖЕ, ВОНИ ПРОСТО ХОТІЛИ ВИПИТИ ЗА МІЙ РАХУНОК	213
<i>ІСТОРІЇ РОМАНА КОЛЯДИ</i>	
ЧАСТИНА ПЕРША:	
ДВА КРИЛА І НІШЕВИЙ НЕЗРОЗУМІЛИЙ ПРОДУКТ	214
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА.....	216
<i>ІСТОРІЇ ОЛЕГА ГАЛІВА</i>	
ЧАСТИНА ПЕРША:	
СЛУХАЙТЕ МАМУ І ЧЕКАЙТЕ, ПОКИ ХТОСЬ ВИЙДЕ З ПОТРІБНИХ ДВЕРЕЙ.....	218
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА.....	221
<i>ІСТОРІЇ МАРІЧКИ КУРИЛО-АЛЕКСЕВИЧ</i>	222
ЧАСТИНА ПЕРША:	
ЯК МОЖНА БРАТИ НА ПРАКТИКУ ЛЮДЕЙ, ЯКІ МАЮТЬ ТАКИЙ ВИГЛЯД?	222
ЧАСТИНА ДРУГА: ВІЙНА.....	223
ВІЙНА. ЛЬВІВСЬКИЙ ЗАЛІЗНИЧНИЙ ВОКЗАЛ ОЧИМА МАРІЇ ШИМАНСЬКОЇ.....	226
ПІСЛЯМОВА.....	228

*Всім близьким та далеким,
хто хоч раз подумав про мене добре,
так сказав чи написав.
Вам!*

ПЕРЕДМОВА

— Мамо, почалася війна! — дзвінок о 8:00 від дочки, яка живе в Києві.

Ось так дізналася я.

Розселяю, координую, з'єдную всіх зі всіма не тільки в Україні, а й по всьому світу. На 11-й день в Instagram бачу сторіс мого друга: «Тут була моя квартира в Ірпені. Вдалося виїхати до того, як по будинку почали стріляти орки».

Наш діалог в директі:

— Куди їдеш?

— Не знаю.

— Львів, мій дім, тебе влаштує?

— Так.

— Чекаю.

Перше, про що він попросив, коли зайшов, були дві речі: килимок для йоги (дев'ять днів у підвалі — помедитувати та розтягнутися) і пароль від Wi-Fi (написати своїм клієнтам, що живий і всі зобов'язання виконає в повному обсязі).

Спитав, як у мене з роботою.

— Яка робота? Війна!

— Тобто ти повністю припинила всю свою діяльність?

— Так.

— І тобі не соромно? 12-й день, а ти ще не почала працювати? Негайно виходь у сторіс, пиши клієнтам, проводи ефіри, допомагай відновлювати продажі тим, хто їх зупинив!

Дякую, друже, знаю, читаєш.

Саме завдяки тобі 9 березня я провела перший військовий вебінар про те, як продавати та заробляти в умовах війни. Сотні людей написали, що він для них став рятівним.

А згодом були тисячі повідомлень від читачів моїх книг «Почніть говорити «НІ» та «Коли говорити «ТАК» про те, що це єдині книги, які вони брали із собою у невідомість. Читали в укриттях під час

обстрілів, перечитували по другому й третьому колу, знаходили сили і мотивацію не тільки продавати, а й жити, куди б не закинула війна.

Я була вражена, коли інтернет-книгарні почали замовляти мої книги дуже великими партіями. Виявляється, зі складів, урятованих з-під обстрілів у Харкові та Києві, все відразу продали, а вже за місяць від початку війни продажі повернулися на довоєнний рівень. А ще більше була вражена, коли всі стали запитувати про нову книгу, вихід якої був анонсований на травень 2022 року.

Видати нову книгу під час війни? Безглуздо! А може, необхідно?

Сто разів відкидала цю ідею й знову до неї поверталася. Хапалася за неї, як за рятувнє коло, під час повітряних тривог і після прочитання особливо страшних новин.

Переглядала вже написаний матеріал. Кожну довоєнну оповідку я тестувала на актуальність — щось видаляла, щось додавала. Із завмиранням серця зв'язувалася зі всіма героями, історії яких уже були готові (Київ, Харків, Львів, Варшава), щоб дізнатися, де і як вони, щоб дописати про їхнє життя під час війни.

Назва. У мене знову не було назви до майже написаної книги. Аж поки на 138-й день війни я прокинулася вночі. Ні, не від повітряної тривоги. Від того, що назва знайшлася сама: я відкрила на компі файл «Книга3» і перейменувала його на «Зробіть НАВПАКИ: життя та продажі ДО і ПІД ЧАС ВІЙНИ».

Про що тут?

- Як просити про допомогу, щоб її надали
- Як припинити картати себе за помилки й пережити втрати, образи та зраду
- Як знаходити правильні рішення та можливості навіть там, де їх нема
- Як плисти проти течії й перемагати після ста невдач
- Як знайти те, що давно шукаєте
- Як повернути те, що, здавалося б, безнадійно втрачено
- Як вижити
- Як жити

ДО і ПІД ЧАС ВІЙНИ.

Нам по дорозі?

Поїхали!

Розділ 1

ПРОДАЖІ ТА ЖИТТЯ

КОНТАКТ ІЗ ПОТОЙБІЧНИМ, СОКИРА ТА 1700 \$ ЗА 30 ХВИЛИН

— А зараз я візьму сокиру й зарубаю тебе, — прошипіла вона, перекривши собою вихід у коридор. — І через вікно не вистрибнеш: п'ятий поверх. Його ж іще відчинити треба. Думай! Думай, що робити!

Я за собою помітила, що в критичні моменти життя ситуацію бачу ніби збоку. От і зараз спостерігаю себе 26-річну на тій захаращеній кухні у занедбаній квартирі. Переді мною стоїть жінка невизначеного віку в засаленому халаті, видихає цигарковий дим мені прямо в обличчя та повторює:

— Чуєш, зарубаю зараз тебе. Павле! Неси сокиру, будемо її рубати.

Як я тут опинилася й що роблю?! Замість того, щоб схопити якийсь ніж чи табуретку (або що там ще роблять у таких випадках у трилерах?), я заціпеніло сиджу й розкручую подумки клубок подій, які мене сюди привели.

Два роки до того

Ірина була перукарем. А перукарі — золоті клієнти! Завжди в мене все купували. Чому? В них постійно «водилася» жива копійка, за будь-якої влади, у будь-яку кризу. Наша жінка з голоду помирати буде, а від походу в перукарню ніколи не відмовиться!

От і Ірина це зауважила, закинула кар'єру юриста й почала стригти, укладати та фарбувати. Та ще й влаштувалася в перукарню прямо на першому поверсі будинку, де жила. Навіть у тому самому під'їзді. Справа пішла. Клієнтів повно, гроші є. І на мою біжутерію також. Стабільно, раз на місяць, купувала для себе та на подарунки. Я в кредит тоді продавала. Розраховувалася вона вчасно, була привітною. І ми завжди чудово спілкувалися.

Рік до того

Раптом Ірина повідомляє, що закінчує кар'єру перукарки й стає ворожкою.

Яким чином? Пройшла навчання в іншій ворожки — ходила до неї два місяці, все ретельно нотувала в конспект. І от час настав, почала свою приватну практику. У власній квартирі.

Приходжу я до неї на давно знайому адресу, тільки вже не в перукарню, а додому. І що бачу?! З першого по п'ятий поверх її будинку стоїть велика черга. Жінки, чоловіки, діти терпляче чекають, поки новоспечена ворожка Ірина їх прийме. А я в її хаті ледь не втрачаю свідомість. Ні, там не тхнуло сіркою з пекла, не висіли низки сушених жаб'ячих голів, і вона не літала на мітлі.

Інше!

Несамовитий сморід просто збивав з ніг, а такого безладу я ніколи не бачила у своєму житті. Складалося враження, ніби тут тільки що відбувся погром або жорсткий обшук НКВС. Підлога була «замінована» купами собачого лайна різної свіжості, яке (так виглядало) нікому не заважало, і прибирати його також ніхто не збирався. Через відчинені навстіж двері проглядалися нутрощі захаращеної кухні із плиткою, з якої стікав пригорілий жир у палець завтовшки, та стіл, завалений харчовими відходами й обгортками від цукерок.

І якщо ви думаєте, що я перебільшую побачене (типу творча натура, художньо переосмислюю реальність; або, як люблять мене тролити мої рідні, письменник-фантаст ☺), так-от, я ще «недобільшую» — якщо, звичайно, є таке слово. Тепер точно буде!

От посеред цього хаосу на продавленому стільці, у несвіжому халаті, з немитою головою возсідала колишня юристка й перукарка, а тепер ворожка Ірина. І приймала клієнтів.

У картині, яка відкрилася, мене найбільше вразив навіть не інтер'єр та її новий імідж, а те, як Ірина, яку я знала як милу та люб'язну жіночку, хамила клієнтам! Саме тим нещасним людям, які вистояли в черзі на сходах її під'їзду кілька годин і, переминаючись з ноги на ногу (присісти їм не пропонували), тремтячими голосами прямо в коридорі, посеред куп собачого лайна, розказували про свою біду.

Коли я несміливо спитала, чого вона так жорстко розмовляє з клієнтами — вони ж не від хорошого життя до неї йдуть: допомоги, підтримки, розради шукають, вона пояснила:

— Та дістали мене вже, зашиваюся. Навіть чоловік з роботи звільнився, а він менеджером з продажу матраців працював, тепер удвох яйця викочуємо та порчу знімаємо. Однаково не встигаємо. Бачиш, які черги?

І раптом як гаркне:

— Почекайте! Не бачите, я розмовляю?!

Заплакана жіночка, що заглянула в кімнату, де ми сиділи, аж вилетіла за двері. Якраз та, перед якою я пролізла без черги під невдоволене шепотіння громадян. Просто в кращих традиціях «мені тільки спитати». А чого? Я ж не на ворожіння, а забрати черговий внесок за біжутерію + затарити Ірину новими прикрасами, щоб її борги не закінчувалися, а я мала впевненість у завтрашньому дні.

А ще маю гріх: попросила допомоги в Ірини у складній бізнесовій ситуації.

От як працюють соціальні докази — бачиш таку затребуваність і думаєш: може, дійсно, у неї якісь чакри відкрилися та налагодилися контакти з потойбічним?

А в мене якраз дві клієнтки не віддавали грошей і не виходили на зв'язок.

Нагадаю, це було ще в безінтернетні й безсмартфонні часи. Коли, у кращому разі, я мала для зв'язку номер домашнього телефону. А часто-густо — тільки робочий. І апарат не завжди був у кабінеті, де працювала людина. Треба було проявити чудеса комунікабельності та переконання, щоб тобі запросили потрібну людину, інколи з іншого поверху або навіть корпусу.

Ірина запалила свічку, поводила в повітрі руками, закотила очі й утробним голосом повіла:

— Ота, що перша, порядна, тобі скоро віддасть. Сама тобі зателефонує. Чекай. А ота, що друга, ніколи не віддасть тобі, вона непорядна й тупо тебе кинула. Забудь, запий холодною водою.

І що ви думаєте? Усе відбулося з точністю до навпаки.

Ота, що перша, що мала бути порядною, виявилася аферисткою. Вона напозичала купу грошей на роботі, понабирала, окрім мене, ще в

десять людей речей у кредит, звільнилася з роботи та зникла. Потім казали, що навіть з орендованої квартири з'їхала, залишивши купу боргів за комунальні. А історія з другою, яка мала б ніколи не віддати, бо нібито непорядна й мене кинула, взагалі сколихнула пів Львова.

Клієнтка, з якою я ніяк не могла вийти на зв'язок, була молодою, гарною й розумною викладачкою, кандидаткою наук.

Коли я з нею спілкувалася, здавалося, що саме такою треба бути, саме так виглядати й так жити: блискуча кар'єра, щасливий шлюб, дитина, квартира в новобудові з дизайнерським ремонтом, закордонні відрадженьня та подорожі. І раптом її не стало. Просто не прокинулася зранку. Померла уві сні, а поряд спали її чоловік і маленький синочок. Їй було 29 років.

Про все це я дізналася через кілька місяців після похорону. Мені зателефонувала її сестра. Коли родичі трохи отямалися від шоку, у них дійшли руки до залагодження справ померлої. Вони повністю зі мною розраховалися. Ми подружилися і часто разом плакали, згадуючи покійну Христину, яка так любила придбати в мене прикраси. Усе примовляла: «Це моїй невістці».

Яку ж я відчувала провину, що на мить могла повірити цій недово-рожці, яка таке про неї сказала.

Пишу, а мені й зараз тяжко на душі. І соромно.

— Ну помилилася, переплутала твоя Ірина, з ким не буває, — сказав веселий айтішник, коли в нас зайшла мова про магію та потойбічне. — От я на штатівську компанію працюю, ми якраз і запустили портал з ворожками. Там ще й не такі історії.

Ми ледь не попадали з полиць (відбувалося все в сауні на йога-ретриті).

— Портал з ворожками? — хором вигукнули йога-ретритчики.

— Так. Америкос один вклав у нього 1 млн \$. А я керую тим проектом, набрав команду. Вимога власника — айтішники винятково з України. Особисто кожного підбирав, переманили з інших компаній найкрутіших фахівців, шалену з/п платимо.

Яка ж це прибуткова штука!

За рік портал перетнув точку беззбитковості і вже три місяці поспіль дає чистий прибуток 20 тис. \$. Планований дохід, до якого все йде, це 500 тис. \$ на рік. Ой, мені б вільні гроші, такий в Україні запустити. Я б озолотився.

Там схожа історія була. Одна конторка в Штатах обіцяла 100-відсоткову гарантію у визначенні статі дитини до, під час й одразу після запліднення. Так-от, вони завжди помилялися, як і твоя ворожка. Але в них так хитро все було влаштовано — результати повідомляли усно, ніяких довідок не видавали, файлів не надсиляли. А коли помилочка траплялася (а траплялася вона завжди) — натхненно доводили людям, що саме ту стать, яка вийшла, вони й напрозорчили: «У нас так у базі записано, все чесно. Ви просто недочули, недобачили або не так нас зрозуміли».

І так спритно це роблять, що їх ще ніхто не засудив. Поки ☺.

Але веселий айтішник на йога-ретриті буде потім. Через 20 років по тому, як я сиділа в захаращеній кухні, а переді мною стояла жіночка, що погрожувала зарубати мене сокирою.

Це якраз і була вчителька науки ворожбицтва, до якої моя клієнтка Ірина ходила з конспектом. Вона зацікавилася моїми прикрасами та запросила мене до себе.

Я й приїхала. А зараз сиділа та думала про те, за скільки часу і як знайдуть моє порубане тіло, коли й кого приведе моїй дитині за мацуху мій чоловік, коли знову одружиться. Чесно, от така дурня лізла в голову, замість того, щоб розрулювати ситуацію, яка склалася.

— Та розслабся, чого ти так напружилася? — промовила ворожея, коли в мене вже, як у кіно, все життя пронеслося перед очима. — Жартую я. А ти, молодець, трималася, не істерила. Показуй, що ти там принесла. У мене настрої скупити все.

От читаєте ви зараз і думаєте, що я ображено розвернулася й пішла. Та ще й у дверях проголосила пафосну промову на захист прав людини. Тобто мене.